

базовых понятий.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, структура и компоненты готовности студентов к исследовательской деятельности; сущностные характеристики готовности.

JULIA WOLYNIEC. Theoretical foundations of the preparation of a future educator preschool education at institution to research.

The article describes the theoretical basis of the formation of research skills for future teachers of preschool education; determined the content and nature of the basic concepts

Keywords: research, structure and components of the readiness of students to research, the essential characteristics of readiness.

Глоба О. П.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

КОРЕКЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Представлена стаття розкриває значення організованих корекційних занять з фізичного виховання студентів спеціальних медичних груп.

Ключові слова: фізичні вправи, корекція порушень психофізичного розвитку, опорно-руховий апарат.

Аналіз стану здоров'я студентської молоді переконує в тому, що на сьогодні існуюча система його формування істотно підірвана. У "Декларації по охороні здоров'я студентів в Європі", прийнятій 5 червня 2007 р. на 14 Конгресі Європейського союзу шкільної і університетської медицини і здоров'я в Тампере (Фінляндія) вказується, що "студенти, що представляють молоду частину населення, потребують особливої уваги з боку фахівців служб охорони здоров'я.

Значна частина абітурієнтів, що вступають до Вузів, вже має різні відхилення в стані здоров'я і фізичному розвитку (А. Власов, 1982; Е. Раїмова, 1984; А. Кудрявцев, 1989; А. Чоговадзе, 1993; В. Козлів, 1995; О. Токмакова, 1999).

Сучасним студентам належить реалізувати такі пріоритетні соціальні функції суспільства, як професійно-трудова, репродуктивна, інтелектуальна й етична. Від них вимагається значна мобілізація сил для адаптації до високих розумових навантажень, формування міжособистісних стосунків, нових умов навчання і мешкання. Але на сьогодні в країні зберігаються негативні тенденції в стані здоров'я студентської молоді, що знижують успішність адаптації і навчання. За даними різних авторів 25-30% першокурсників Вузів віднесено до спеціальної медичної групи (СМГ), що в більшості випадків призводить до звільнення їх від занять фізичною культурою з неминучим

погіршенням стану здоров'я [1].

У свою чергу, зростання об'єму наукової інформації, підвищення вимог до підготовки фахівців неминуче ведуть до інтенсифікації процесу навчання. Це негативно позначається на здоров'ї студентів: все частіше виявляється недостатня фізична, функціональна і психологічна готовність студентів до підтримки високого рівня навчально-трудової активності [5].

Система фізичного виховання у ВНЗ не фізкультурного профілю, у зв'язку з дією низки об'єктивних і суб'єктивних чинників (зростаюча гіпокінезія, недостатня кількість занять, слабка матеріально-технічна база, зниження у студентів інтересу до занять), не відповідає сучасним вимогам. Багато авторів відзначають відсутність належного оздоровчого ефекту типової державної програми (В. Горащук, 2009; О. Глоба, 2011; О. Дубогай, 2010 та ін.).

Величезною проблемою існуючої системи оздоровлення студентів СМГ стала лікарська "заборона", тобто "звільнення" від занять фізичними вправами або часткове виключення певних рухів з рухового режиму, що не мають під собою достатніх підстав. Мова повинна йти не про виключення фізичних вправ, а про їх відповідність індивідуальним можливостям хлопців і дівчат. Тільки обираючи такий шлях, можна забезпечити адаптацію організму студентів СМГ до оздоровчої дії фізичних вправ. Визначено, що показники неспецифічної резистентності організму змінюються і можуть слугувати критерієм контролю і прогнозу стану здоров'я студентської молоді.

Тому викладачі, які займаються зі студентами СМГ, пропонують методичні розробки, нові педагогічні технології, в яких реалізуються основні вимоги до підбору фізичних вправ, адекватних стану здоров'я і фізичної підготовленості студентів, що сприяють створенню мотивації, націленої на залучення їх до фізкультурної активності, формування і зміцнення власного здоров'я, з врахуванням їх морфофункціональних особливостей [4].

В роботах різних авторів представлені багаточисельні докази ефективності методик, технологій і різних напрямків підвищення фізичної готовності, заснованих на обліку конституціональних особливостей студентів, що займаються фізичними вправами, та організації регулярних корекційно-реабілітаційних диференційно-інтегральних індивідуалізованих занять. Найважливішим чинником ефективності такого підходу є вибір індивідуально-оптимальних режимів рухової активності, а також вживання типологічних нормативів рухової підготовленості [2]. Цей підхід у поєднанні з обліком характеру захворювання може бути ефективним при розробці різних методик оздоровчої фізичної підготовки студентів спеціальних медичних груп.

Таким чином, актуальність цієї роботи визначається необхідністю пошуку нових підходів до оптимізації навчального процесу з фізичного виховання студентів СМГ у зв'язку зі зниженням їх стану здоров'я; тенденцією зростання хронічних захворювань до закінчення терміну навчання у ВНЗ; необхідністю розширення діапазону компенсаторних можливостей

організму студентів адекватно пред'явленим життєвим вимогам і умовам.

Нами було зроблено припущення, що деталізоване виділення соматотипів студентів спеціальної медичної групи на основі діагностики стану їх здоров'я та функціональної готовності до навчальної діяльності, надасть можливість розробити індивідуальні диференційно-інтегральні програми з метою здійснення корекції порушень психофізичного розвитку і рівня фізичної підготовленості.

Завданнями нашого дослідження стали: 1. Виявлення особливостей морфофункціонального стану і фізичної підготовленості студентів СМГ різних соматотипів. 2. Вивчити вікову динаміку морфофункціонального стану і фізичної підготовленості студентів СМГ різних типологічних і нозологічних груп. 3. Розробити нормативні шкали комплексної оцінки морфофункціонального стану і фізичної підготовленості студентів СМГ різних соматотипів із врахуванням характеру захворювання. 4. Розробити та провести апробацію диференційно-інтегральної методики організації корекційної фізичної підготовки студентів СМГ із врахуванням соматотипу і характеру їх захворювання.

Нами в ході експериментальної роботи (2010–2012 рр.) на базі кафедри фізичного виховання ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка” були виявлені специфічні особливості взаємозв'язку показників фізичної підготовленості і соматотипів у студентів СМГ; визначено відмінність провідних компонентів фізичної підготовки, що забезпечуються різними руховими режимами з врахуванням психофізичних можливостей представників СМГ різних типоспецифічних груп з різними захворюваннями; розроблені оцінювальні шкали рівня фізичної готовності і морфофункціонального стану представників кожних з обстежених віково-статевих груп на основі обліку конституціональних особливостей, частоти і типу захворювань студентів СМГ; підтверджено, що використання розробленої методики диференційно-інтегральної фізичної підготовки студентів СМГ з врахуванням соматотипу і характеру захворювання, сприяє поліпшенню їх морфофункціонального стану, підвищенню рівня фізичного здоров'я і фізичної готовності до навчально-трудової діяльності.

На першому етапі експериментальної роботи було організовано проведення комплексного дослідження вихідного рівня фізичної готовності та рівня морфофункціонального стану студентів СМГ. На другому (основному) етапі, враховуючи стан здоров'я студентів, характер їх захворювання, рівень морфофункціонального стану і соматотип, було здійснено підбір індивідуальних тренувальних режимів, які акцентовано впливали на різні компоненти підготовленості цих студентів.

Нами було з'ясовано, що індивідуально-типологічні особливості студентів СМГ істотно впливають на показники їх морфофункціонального стану, структуру і рівень їх рухової підготовленості. Так, хлопці і дівчата дигестивного

соматотипу відрізняються найбільш високими показниками жирового і кісткового компонентів, ваго-ростового індексу, артеріального тиску систоли і ЧСС у спокої. Студенти СМГ м'язових соматотипів мають найбільші показники м'язового компоненту, ЖЕЛ, станової динамометрії, силового індексу. Дівчата торакального соматотипу найбільш низькорослі. Хлопці астеноїдного соматотипу найбільш високорослі і мають найбільші значення ЧСС у спокої.

Нами встановлено, що представники соматотипів істотно розрізняються за структурою хронічної захворюваності: для астеноїдного соматотипу найбільш характерні захворювання опорно-рухового апарату, сечостатевої системи, шлунково-кишкового тракту, органів зору; для представників торакального соматотипу – захворювання шлунково-кишкового тракту; для представників м'язового соматотипу – захворювання органів зору та ендокринної системи; для представників дигестивного соматотипу – захворювання опорно-рухового апарату, серцево-судинної, дихальної та ендокринної систем. Все це свідчить про необхідність обліку соматотипів під час організації корекційно-реабілітаційних занять фізичною культурою зі студентами СМГ з метою їх оздоровлення.

Визначено також, що за більшістю аналізованих показників рухової підготовленості представники СМГ дигестивного соматотипу з різними захворюваннями, як хлопці, так і дівчата, помітно поступаються в результативності представникам інших соматотипів.

Морфофункціональний стан і рухова підготовленість студентів СМГ різних соматотипів з різними захворюваннями достовірно розрізняється, тому їх оцінка повинна проводитися з використанням типологічних шкал, що дає змогу співвіднести нормативні вимоги навчальної програми ВНЗ в рухових тестах з морфофункціональним станом і потенційними можливостями представників різних типологічних груп і зробити цю оцінку об'єктивнішою.

Для типоспецифічних груп студентів СМГ найбільш ефективним тренувальним режимом є режим, який буде спрямовано на розвиток сильних сторін рухової діяльності з врахуванням нозології. Для студентів торакального і м'язового типів статури найбільш сприятливі фізичні навантаження, які розвивають силові і координаційні здібності, а для студентів астеноїдного і дигестивного соматотипів – рухові режими, переважно спрямовані на розвиток витривалості і силових можливостей.

Заняття зі студентами СМГ слід проводити по розробленій диференційно-інтегральній методиці фізичної підготовки, що складається з двох етапів (підготовчого і основного), спрямованих на поступове збільшення об'єму й інтенсивності індивідуальних фізичних навантажень і використання рухових режимів, оптимальних для окремого соматотипу.

Використання вказаної вище методики, що враховує типи статури і характер захворювання, сприяло підвищенню рівня фізичного здоров'я, фізичної підготовленості і поліпшенню морфофункціонального стану

студентів експериментальної групи.

Для об'єктивності оцінювання фізичної готовності студентів СМГ до навчально-трудової діяльності рекомендується використання розроблених нами шкал комплексної оцінки їх морфофункціонального стану і рухової підготовленості з врахуванням соматотипів, хронічних захворювань, що, у свою чергу, дає змогу співвіднести нормативні вимоги навчальної програми ВНЗ в рухових тестах з морфофункціональним станом і потенційними можливостями представників різних типологічних груп.

Використана література:

1. Борисова О. В. Научно-методические основы определения уровня физической подготовленности студентов : учебно-методическое пособие / О. В. Борисова, А. А. Кудинов. – Волгоград : ВГАФК, 2004. – 49 с.
2. Глоба О. П. Корекційно-реабілітаційне навчання студентів вищих навчальних закладів з обмеженнями психофізичного розвитку засобами адаптивної фізичної культури / О. О. Ніколаєва, О. П. Глоба // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 23(234).
3. Дубогай О. Д. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи / О. Д. Дубогай, В. І. Завацький, Ю. О. Короп. – Луцьк : Надтир'я, 1995. – 220 с.
4. Ермаков В. А. Теория и технология дифференцированного физического воспитания детей и учащейся молодежи : автореф. дис. ... докт. пед. наук / В. А. Ермаков. – М., 1996. – 48 с.
5. Физическая культура студента : учебник / под ред. В. И. Ильинича. – М. : Гардарики, 1999. – 448 с.

ГЛОБА А. П. Коррекционная направленность физического воспитания студентов специальных медицинских групп.

Данная статья раскрывает значение организованных коррекционных занятий физическими упражнениями студентов специальных медицинских групп.

Ключевые слова: *физические упражнения, коррекция нарушений психофизического развития, опорно-двигательный аппарат.*

GLOBA A. Correction orientation of physical education of students of task medical forces.

This article exposes the value of the organized correction employments physical exercises of students of task medical forces.

Keywords: *physical exercises, correction of violations of physical development.*

Горохова Т. О.
Київський університет імені Бориса Грінченка

ЕТНОПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Статтю присвячено проблемі етнопедагогічної підготовки майбутніх учителів. На основі узагальнення поглядів науковців щодо основних понять дослідження визначено та охарактеризовано зміст, критерії та рівні сформованості етнопедагогічної компетентності.

Ключові слова: *компетенція, компетентність, професійна компетентність, професійно-педагогічна компетентність, етнопедагогічна компетентність, етнопедагогіка.*